

Nr 20.

Ankom till riksdagens kansli den 5 mars 1917 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående upprättande av en statens egnahems-lånefond för städer och andra samhällen, för vilka stadsplan blivit fastställd. (2 avd.)

Uti en inom riksdagens andra kammare väckt, till jordbruksutskottets förberedande behandling hänvisad motion, nr 183, hava herrar *Waldén* och *Molin* i Södertälje hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t ville skyndsamt låta utreda frågan om upprättandet av en statens egnahemslånefond för städer och andra samhällen, för vilka stadsplan blivit fastställd, vare sig genom den nuvarande egnahemslånefondens uppdelande i tvenne särskilda fonder eller bildandet av en helt ny egnahemslånefond för ifrågavarande samhällen, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill denna utredning kan föranleda.

Till stöd härför har anförts följande:

»En av de icke minst framträdande verkningarna av den kristid, vi genomleva, är den alltmera omfattande bostadsbrist, som gör sig gällande i en stor del av våra städer. Visserligen ha åtskilliga av dem genom kommunalt ingripande, särskilt under sistlidet år, på ena eller andra sättet sökt åtminstone i någon mån avhjälpa denna brist, men dessa åtgärder torde i de flesta fall icke på långt när ha räckt till för att i nämnvärd omfattning lindra den bostadsnöd, som särskilt under de senaste åren och som en följd de högt uppdrivna byggnadsprisen alltmera gripit omkring sig och förorsakar en trångboddhet, som medför de största sociala vådor och därför med det snaraste måste avhjälpas. Härför kräves påtagligen ett kraftigt ingripande även från statens sida, vilket lämpligast torde kunna åstadkommas genom att ekonomiskt stödja egnahemsbyggandet även inom våra stadssamhällen.

Enligt nu gällande grunder för statens egnahemslån äger visserligen Kungl. Maj:t att ur egnahemslånefonden utlämna lån för förvärvande av egna hem å till stad hörande område, men endast om detta är beläget utanför sådant, för vilket stadsplan blivit fastställd. Genom denna

begränsning och på grund av övriga villkor, som äro föreskrivna för erhållande av egnahemslån, är den nuvarande egnahemslånefonden av minimal betydelse för ordnandet av städernas bostadsfråga.

Vid 1916 års riksdag väcktes i första kammaren en motion (nr 55) av herr *Dahl*, i vilken hemställdes, att riksdagen ville besluta sådan ändring i gällande förutsättningar för statens egnahemslånerörelse, att lån kunde få utlämnas för förvärvande av egna hem jämväl i sådant till stad hörande område, för vilket stadsplan blivit fastställd. På hemställan av jordbruksutskottet, som hade motionen till förberedande behandling, blev den av riksdagen avslagen.

Utskottet, som fann motionens syfte beaktansvärt, påpekade, att städernas och landsbygdens bostadsfråga hittills av statsmakterna hållits skilda från varandra, och hänvisade i detta avseende till ett yttrande till statsrådsprotokollet, som finnes bifogat Kungl. Maj:ts till 1908 års riksdag avlätna proposition, nr 96, vilken låg till grund för den av samma riksdag beslutade väsentliga utvidgning av egnahemslånerörelsen. I nämnda yttrande framhölls, att egnahemslånefondens ursprungliga syfte varit främjande av den egentliga landsbygdens bostadsförhållanden, och det t. o. m. ifrågasattes, huruvida icke stadsliknande samhällen, för vilka stadsplan blivit fastställd, borde avskiljas från fondens verksamhetsområde. De lokala förhållandena i dylika tätt bebodda orter vore vanligtvis i väsentliga avseenden mycket olika dem, som rådde på den egentliga landsbygden, såsom högre jordvärden samt högre arbets- och materialpris, de många av gällande byggnadsstadga eller övriga föreskrifter föranledda skiljaktigheterna m. m. Allt detta gjorde, att lånebestämmelserna ej alltid ville passa så väl för dylika bostadskolonier. Insikten härom hade även gjort, att från socialt intresserade kretsar inom landet uttalats, att skilda saker blivit på ett föga lyckligt sätt sammanblandade vid statens egnahemslånerörelse.

Att ett sådant sammanblandande dock kom att ske, berodde väsentligen därpå, att denna fråga ännu icke var så utredd, att man ansåg sig vid 1908 års riksdag kunna framlägga förslag om en särskild egnahemslånefond för städer och andra samhällen, för vilka stadsplan var fastställd.

Det provisorium, som sålunda tillkom 1908 beträffande städernas delaktighet i egnahemslånen, torde det nu vara tid att få ersatt genom upprättandet av en särskild egnahemslånefond för städer och stadsliknande samhällen och uteslutande avsedd för uppförande av bostäder i sådana orter. De villkor, som böra uppställas för bekommande av lån från en dylik fond, måste tydligtvis avpassas efter de särskilda förhållanden, som råda inom sådana samhällen. Hithörande frågor torde dock kräva en

grundligare utredning, innan riksdagen går att fatta beslut om upp-
rättandet av en dylik fond.

Då emellertid bostadsfrågan för närvarande är en av de mest brän-
nande i åtskilliga av våra städer, är det i hög grad önskvärt, att en dylik
utredning kan företagas så skyndsamt, att förslaget kan framläggas redan
vid 1918 års riksdag.

Såsom framgår av motiveringen till förevarande motion var frågan *Utskottet.*
om anskaffande av lån för beredande av egna hem jämväl utom den egent-
liga landsbygden sistlidet år föremål för behandling. Uti en inom första
kammaren väckt motion hemställdes nämligen, att riksdagen ville besluta
sådan ändring i gällande förutsättningar för statens egnahemslånerörelse,
att låneförmedlare må äga att utlämna lån för förvärv av egna hem jämväl
å sådant till stad hörande område, för vilket stadsplan blivit fastställd.
Jordbruksutskottet, till vars förberedande behandling motionen hänvisades,
anförde i avgivet utlåtande följande:

»Utskottet finner motionens syfte beaktansvärt. Emellertid vill ut-
skottet påpeka, att städernas och landsbygdens bostadsfrågor alltjämt
hittills av statsmakterna hållits skilda från varandra. Sålunda tillåter sig
utskottet erinra, hurusom i det yttrande till statsrådsprotokollet, som fin-
nes bifogat Kungl. Maj:ts till 1908 års riksdag avlätna proposition, nr 96,
vilken låg till grund för den av samma riksdag beslutade väsentliga
utvidgning av egnahemslånerörelsen, dåvarande statsrådet och chefen för
jordbruksdepartementet under framhållande, att egnahemslånefondens ur-
sprungliga syfte varit främjande av den egentliga landsbygdens bostads-
förhållanden, till och med förklarade sig vilja ifrågasätta, huruvida icke
stadsliknande samhällen, för vilka stadsplan blivit fastställd, borde avskiljas
från fondens verksamhetsområde. Att bestämmelserna om egnahemslån
gjordes tillämpliga jämväl å till stad hörande, icke planlagt område, be-
rodde enligt vad av departementschefens yttrande till berörda statsråds-
protokoll framgår, därpå, att förhållandena å sådana områden merendels
äro likartade med landsbygdens förhållanden.

Därest en förändring i grunderna för statens egnahemslånerörelse i
av motionären angiven riktning skulle vidtagas, lärer därför krävas en
utredning av alla på frågan inverkan omständigheter. I detta avseende
vill utskottet erinra, att frågan om ordnandet av den mindre bemedlade
befolkningens bostadsfråga i hela dess vidd alltsedan början av år 1912
är föremål för utredning av den s. k. bostadskommittén, vilken utredning
icke synes utskottet böra genom nya lagstiftningsåtgärder i ämnet före-
gripas.»

På grund av vad sålunda anförts hemställde utskottet, att motionen ej måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda, vilken hemställan av riksdagens båda kamrar bifölls.

Då enligt motiveringen till förevarande motion densamma syftar till uppnående av samma resultat som ovan berörda, nästlidet är väckta motion, ehuru en annan väg nu valts, har det synts utskottet, att de skäl och synpunkter, som nästlidet är av jordbruksutskottet anfördes och av riksdagen gillades, även kunna tillämpas på ifrågavarande framställning. Tilläggas bör likväl, att den s. k. bostadskommittén alltjämt är sysselsatt med utredning utav med sitt uppdrag sammanhängande spörsmål, vadan ett föregripande av utredningens resultat nu liksom nästlidet är synes utskottet mindre välbetänkt. Utskottet är förvissat, att kommitténs arbete, där så lämpligen kan ske, i möjligaste mån påskyndas, då särskilt under nuvarande förhållanden lösningen av den mindre bemedlade befolkningens bostadsfråga är en angelägenhet av synnerlig betydelse.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att förevarande motion ej må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 5 mars 1917.

På jordbruksutskottets vägnar:

RAOUL HAMILTON.

Närvarande: Hrr greve Hamilton, Ericsson, Petersson, P. Alfred, Fahlén, Holmquist, Lindblad, greve Wachtmeister, Öberg, Nilsson i Tånga, Nilsson i Linnås, Sjöblom, Barthelson, Magnusson, Igel, Hage och Andersson.

Reservation

av herrar Ericsson, Fahlén, Lindblad, greve Wachtmeister, Nilsson i Linnås och Andersson i Knäppinge mot vissa delar av utskottet motivering.